

Szanowni Państwo,

oddajemy w Wasze ręce Podręcznik – Model Najpierw Mieszkanie – rekomendacje wdrażania. Podręcznik został opracowany przez partnerstwo organizacji: Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Zarząd Główny, Urząd Miejski Wrocławia, Urząd Miejski w Gdańsku, Urząd Miasta Stołecznego Warszawa, Ogólnopolską Federację na rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności oraz portugalskiego partnera zagranicznego Associação para o Estudo e Integração Psicossocial z Lizbony (AEIPS).

Partnerstwo to od lipca 2019 roku do marca 2022 roku realizowało projekt zatytułowany „Housing First – Najpierw Mieszkanie” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oś priorytetowa: IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa.

Celem głównym projektu było wdrożenie nowego rozwiązania o zasięgu ogólnopolskim, metody „Housing First – Najpierw Mieszkanie”, powstałej dzięki współpracy z partnerem zagranicznym z Portugalii, w obszarze rozwiązywania problemu bezdomności, uzależnień i zaburzeń psychicznych. Projekt obejmował realizację działań współpracy ponadnarodowej: transfer, zaadaptowanie i wdrożenie kompleksowego rozwiązania oraz wymianę informacji i doświadczeń.

W okresie realizacji projektu wdrożono w Gdańsku, Warszawie i we Wrocławiu nowe rozwiązanie w postaci metody Najpierw Mieszkanie (Housing First), zakładające zapewnienie usługi społecznej indywidualnego stałego mieszkania (przygotowano, wyremontowano, wyposażono i uruchomiono 30 mieszkań) wraz z szerokim interdyscyplinarnym wsparciem (24 godziny przez 7 dni w tygodniu) osób z zaburzeniami psychicznymi i nadużywających substancji psychoaktywnych, jednocześnie doświadczających długotrwałej i chronicznej bezdomności (powyżej 6 lat). Wsparcie w projekcie zakładało pracę w nurcie redukcji szkód, wyboru i samostanowienia osób uczestniczących, a także zdrowienia i uzyskiwania dobrostanu psychofizycznego. Pomoc realizowana była w zakresie utrzymania, stabilności i bezpieczeństwa mieszkaniowego, zdrowia, dobrostanu oraz integracji społecznej. Projekt uwzględniał mieszany system wsparcia specjalistycznego, prowadzono przede wszystkim różne formy intensywnego zarządzania przypadkiem (model ICM) opierając się na pracy asystentów – indywidualnych pracowników wsparcia oraz pracowników socjalnych. Wykorzystywano także elementy asertywnego wsparcia (leczenia) w środowisku (model ACT) zespołu interdyscyplinarnego psychoterapeutów/psychoterapeutek, psychiatrów, pielęgniarek/pielęgniarzy, lekarzy/lekarek, doradców/doradczyń zawodowych i innych specjalistów/specjalistek.

Przedstawiony Model Najpierw Mieszkanie jest opisem metody Housing First z perspektywy wiedzy i doświadczeń wdrożenia tej innowacji w rzeczywistości polskiej w określonym

projekcie. Nasze rozumienie metody Najpierw Mieszkanie, jej zdefiniowanie, opis celów i zestawienie zasad skupia się na spersonalizowanym, a nie systemowym wymiarze. Naszym punktem wyjścia są osoby doświadczające bezdomności a nie system polityki społecznej. Staliśmy się, aby Model Najpierw Mieszkanie wskazywał pewne uniwersalne, elastyczne i szerokie ramy realizacji metody Najpierw Mieszkanie. W trakcie wdrażania programu wielokrotnie zmienialiśmy dotychczasowe założenia, dostrajaliśmy się i podążaliśmy za osobami uczestniczącymi oraz ich potrzebami. Zaproponowany model trzeba zatem uznawać za punkt wyjścia do dalszych dyskusji i kontynuacji wdrażania go w Polsce. Oczywiście wdrożenie metody Najpierw Mieszkanie może się różnić w zależności od podmiotów, celów, odbiorców i miejsca realizacji, tak jak różniło się wdrożenie w Gdańsku, Warszawie i we Wrocławiu. Model opisany został na dużym poziomie ogólności tak, by miał szerokie zastosowanie w odmiennych miejscach w Polsce. Poszczególne regiony różnią się między sobą, a naszą intencją było zapewnienie wiedzy i informacji, które będą przydatne w całej Polsce.

Realizacja naszego projektu i nasze rozumienie Modelu Najpierw Mieszkanie odnosi się przede wszystkim do pierwotnego rozumienia metody Housing First wypracowanej i wdrażanej przez organizację Pathways to Housing. Realizując niniejszy projekt, a także tworząc niniejszy Model Najpierw Mieszkanie wzorowaliśmy się na trzech kluczowych dla nas publikacjach i doświadczeniach. Po pierwsze, podręcznik metody Housing First przygotowany przez dr. Sama Tsemberisa z 2010 roku. Podręcznik ten stanowi pierwsze tak szerokie opracowanie metody Housing First, to niewątpliwie kompendium wiedzy o tej metodzie i jest głównym punktem odniesienia w zakresie modelu. Po drugie, przetłumaczony w ramach naszego projektu poradnik wdrażania Najpierw Mieszkanie w Europie Nicholasa Pleace'a w 2016 roku. Poradnik ten opracowany został z udziałem FEANTSA, a także rady doradczej z udziałem wielu specjalistów/ek z Finlandii, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Niemiec, Belgii, Holandii, Francji, Włoch, Hiszpanii, Danii, Portugalii, a także z udziałem dr. Sama Tsemberisa z USA. Po trzecie, opracowanie Modelu Najpierw Mieszkanie w Lizbonie przygotowane przez Teresa Duarte z naszej partnerskiej organizacji AEIPS oraz Americo Nave z CRESCER w 2021 roku. Przygotowany i prezentowany **Model Najpierw Mieszkanie** z jednej strony jest celowym połączeniem i wyborem doświadczeń zagranicznych w perspektywie polskiej, z drugiej strony jest unikalnym opisem wiedzy i doświadczeń płynących z praktycznych doświadczeń wdrażania Najpierw Mieszkanie w Polsce.

Jednocześnie przygotowaliśmy dla Państwa zbiór rekomendacji, które – mamy nadzieję – okażą się pomocną wskazówką we wprowadzaniu metody Najpierw Mieszkanie w Waszych społecznościach: miastach, gminach, powiatach. Opracowując je przyzwyczailiśmy się mówić, że piszemy „podręcznik”, gdyż rzeczywiście poniższe teksty stanowią usystematyzowaną wiedzę na temat pomocy osobom w kryzysie bezdomności, w paradygmacie innym niż tradycyjny. Jednak, naszym zdaniem, choć zabrzmiał to może trochę nieskromnie, proponujemy Wam o wiele więcej niż zwykły podręcznik. Dzielimy się z Wami efektem naszych licznych rozmów,

czasami sprzeczek, przeczytanych publikacji, spotkań, dyskusji z naszymi portugalskimi partnerami, a przede wszystkim codziennych doświadczeń z osobami w sytuacji bezdomności, które korzystały ze wsparcia udzielanego zgodnie z zasadami metody Najpierw Mieszkanie. Podręcznik to też wynik naszych wyjątkowych relacji między członkami zespołu oraz z uczestnikami projektu. Relacji autentycznych, zaangażowanych, głęboko ludzkich.

Z naszego podręcznika dowiedziecie się jak przystąpić do realizacji pomysłu zgodnie z metodą Najpierw Mieszkanie i jak ten pomysł skutecznie wcielać w życie. Podsuwamy Wam praktyczne wskazówki co do wyboru mieszkań, kadry i organizacji pracy. Szczegółowo objaśniamy, jak w codziennej praktyce stosować kanony tej metody. Zwracamy uwagę na potencjalne trudności, szczerze piszemy o własnych rozterkach. Oddajemy też głos samym zainteresowanym – osobom, które jako pierwsze w Polsce skorzystały ze wsparcia Najpierw Mieszkanie. Nie wyobrażamy sobie, że moglibyśmy pisać o uczestnikach i uczestniczkach projektu bez ich twórczego udziału. Podjęliśmy decyzję, aby poszczególne rozdziały zachowały styl ich autorów.

Zachęcamy Was do skorzystania z naszych rekomendacji i wykorzystania ich w praktyce. Zapewniamy, że czeka Was niecodzienne wyzwanie, dużo wysiłku, ale i satysfakcji. To dla nas wyróżnienie, że za pośrednictwem tego podręcznika możemy towarzyszyć Wam we wspieraniu osób doświadczających bezdomności według metody Najpierw Mieszkanie. Odwagi i powodzenia!

Zespół projektu „Housing First – Najpierw Mieszkanie”